

Benvingut, Míster Assaig!

Em situo a fora de l'institut on treballa. És una hora de guàrdia i no he de vigilar ningú. M'assec al sol en un banc de l'entrada, a tocar d'unes hores, de manera que veig tothom que entra mentre m'estic amb un llapis a la mà llegint l'assaig d'Antoni Martí Monterde: *París, Madrid, Nova York: les ciutats de lluny de Josep Pla*.

El llapis va gratant les granulositats del paper. Llegir amb un llapis a la mà també és aspirar a escriure millor. Antoni Martí Monterde escriu sobre allò que des de l'època llunyana d'estudiant sempre m'ha fascinat: els papers de Josep Pla sobre els seus viatges a les ciutats europees i americanes.

Mentre llegeixo sento crits i exabruptes d'uns estudiants que són en una aula d'informàtica. Criden, és un costum. Un arriba molt tard; una altra l'increpa. La professora posa ordre.

Els papers sobre Nova York em parlen de la decadència d'Europa. De la impossibilitat de França de vèncer el nazisme. De la influència nord-americana que esdevé la nova potència mundial, i altres amenitats que ja coneixen i els recomano de sospesar. De com el viatge de Josep Pla a Nova York l'any 1954 va ser escrit i publicat a la revista *Destino*. L'assaigista confronta hàbilment l'edició en paper –en castellà– i l'edició en volum –en català.

Antoni Martí Monterde
*París, Madrid, Nova York:
les ciutats de lluny de Josep Pla*

Premi Octubre Joan Fuster d'Assaig 2018

**AQUEST ASSAIG CALMA
COM UN BÀLSAM EL MEU
ESTRÈS: ESTIC EMPATXAT DE
NOVEL·LES SENSE SUBSTÀNCIA**

L'assaigista comenta els aspectes de Josep Pla que li semblen més curiosos, retalls amb repeticions i tot, que ens retornen a una base materialista de les coses.

Als meus estudiants més desatesos, molts d'ells immigrants, els ensenyo sintaxi elemental. Excitat, els dic que si no saps ordenar les paraules,

no sabràs ordenar la teua vida. Però potser peco de massa idealista: ja l'any 1954 Josep Pla indicava que el més greu defecte d'Europa era l'idealisme: som massa idealistes. Josep Pla ho contraposava al materialisme i la indústria nord-americana. És una de tantes lliçons que el llibre ens ensenya. L'eficàcia de les màquines nord-americanes fou el que va decidir la segona gran guerra europea. I llàstima que aquestes màquines no van fer una escapadeta cap al Madrid franquista.

Ara, hauríem d'escriure sobre Xina i sobre el sud-est asiàtic. La joventut d'aquests països esparvera i admira. Pla també subratlla la curiositat nord-americana, una curiositat que, ara, està molt esmusada. Molts han canviat la curiositat per la cobdícia.

Quan comparo Pla amb el tipus d'experiències i canvis que visc ara, quedo una mica atabalat. L'any 1954 els pagesos del Baix Segrià no llegien els articles a *Destino*. Jo vaig llegir-ho a la dècada dels vuitanta, descontextualitzats.

Llegeixo l'assaig, m'adono que estic empatxat de novel·les sense substància. Semblaria que la immemorial laboriositat catalana s'aplica sobre les poques indústries que encara rutllen: les novel·les ens surten per les orelles. En canvi, aquest assaig calma com un bàlsam el meu estrès. Plego el capítol: he d'anar a vigilar un examen de batxillerat. Catalunya està en decadència: produeix poc. Europa està en decadència: no produeix ni idees. Però es pot produir idees des de la misèria material?